

"Het was geen moed. Het was verantwoordelijkheid"

Recht van het college naar het verzet. François Lintermans wou 'iets doen voor zijn land'.

Lintermans (rechts) samen met de

Britse piloot Douglas Lloyd.

François op wacht, stevig bewapend.

GEWONE BELGEN EN HUN BUITENGEWONE VERHALEN -
We herdenken de 75ste verjaardag van het begin van de Tweede Wereldoorlog in ons land. De 'grote' verhalen van die oorlog zijn genoegzaam bekend, de 'kleine' veel minder. Ten onrechte. In deze zevendelige reeks brengen wij de buitengewone oorlogsverhalen van zeven gewone Belgen. Nu eens herkenbaar, dan weer wraakroepend, altijd aangrijpend.

"Mij zien ze niet meer in het college. Ik ga bij het verzet." François Roberti-Lintermans was 18 jaar toen hij naar de Ardennen vertrok. Naïef, avontuurlijk, overmoedig en zonder enige opleiding slaagde hij erin een 'passeur' te worden, die voor de Britse geheime dienst piloten in veiligheid bracht. Aan het Belgisch gewapend verzet heeft hij minder goeie herinneringen: "Van die branie-ventjes, sigaret in de mondhoek, die met veel lawaai en

wapengekletter hun 'moment de gloire' beleven. Gevaarlijke kereltjes."

FRIEDA JORIS

Brusselaar François Roberti-Lintermans (90) geeft het grif toe. Hij had als tiener een bloedhekel aan het college in Edingen, was een barslechte leerling en op de koop toe nog intern ook. Met zijn verstand was niks mis, maar François moest als zoon van gescheiden ouders het woelige pad volgen van zijn vader, die steeds maar weer verhuisde. Negen scholen later was de jongen door almaar weer te dubbelen een van de oudste leerlingen van 'Saint-Augustin'. De schoolbanken jeukten er nog meer toen de oorlog uitbrak, terwijl de 18-jarige François zijn hoofd nog altijd moest breken over algebra en 'rosa rosa rosam', de oudste tango van de wereld.

Samen met een paar andere leerlingen werd hij ondergebracht bij een gezin in het dorp en de weg van en naar het college was het enige moment dat hij zich vrij voelde. Binnen de schoolmuren was er geen contact met de buitenwereld en stond de klok stil, alsof er geen oorlog woedde. Tot de jongeman er begin '44 zelf mee geconfronteerd werd.

Familie van von Ribbentrop

François zag hoe een van zijn vrienden uit de Grieks-Latijnse op straat tegengehouden werd door een Duitse bezetter. Hij stapte naar hen toe en probeerde te bemiddelen - hij sprak een beetje Duits omdat zijn tante voor de Eerste Wereldoorlog getrouwd was met een Duitser.

"Ik zei dat die jongen nog studeerde en dat hij op weg naar school was, maar dat hielp niets. Voor ik het besepte werden we

allebei opgepakt en naar de kelders van de Gestapo gevoerd in Lessines. We zaten daar met een tiental mensen, ook een paar vrouwen. Bang was ik niet: eindelijk gebeurde er iets! 's Anderdaags werden we overgebracht naar Mons en geloof het of niet, ik beschouw het feit dat ik aangehouden werd nog altijd als dé kans van mijn leven."

Toen ze hoorde dat haar neef gevangen zat, kwam de tante van François in actie. Ze was weduwe, want haar man Otto von Westhofen, een groothandelaar in wijn en likeur, was in '14-'18 door een sluipschutter doodgeschoten. Een van de nichtjes van de rijke schoonfamilie was getrouwd met von Ribbentrop, de man die onder Hitler minister van Buitenlandse Zaken werd en later als oorlogsmisdadiger ter dood werd veroordeeld.

"Mijn tante kwam naar Mons en maakte van haar oren. 'Laat François vrij. Ik ben een von Westhofen', zei ze in perfect Duits. Het maakte weinig indruk, en ze speelde haar laatste troef uit. 'Als jullie hem niet vrijlaten, bel ik mijn neef von Ribbentrop.' Ze zei er natuurlijk niet bij dat ze de man van haar noch pluim kende en haalde haar slag thuis. De dag nadien werd ik vrijgelaten."

Toeristen in volle oorlog

François was vrij, en dat wou hij blijven. Zijn vader wou hem weer naar het college brengen, maar de jongen weigerde. "Ik zei: 'Pas question. Ik ga niet terug naar school, ik wil iets voor mijn land doen. Ik ga naar de Ardennen.' Voor één keer liet vader me doen. Ik wist van niets, was zo naïef als wat, kende geen kat bij het verzet, maar ik vertrok. Ik kwam terecht in het Luxemburgse Villance, een dorp vlakbij Poix-Saint-Hubert. Onderweg had ik het adres gekregen van een Belgische reservepiloot, die me de nacht bij hem liet doorbrengen. De volgende dag nam hij me mee naar een watermolen, waar ik onderdak

kreeg bij een koppel."

"In de buurt was er een hotel waar een paar toeristen logeerden. Toeristen in volle oorlogstijd: ik geloofde er geen snars van. Dat moesten 'des chefs de réseau' zijn, mensen die voor het verzet werkten. Ik begon met die gasten te praten en zei telkens weer dat ik een manier zocht om iets voor mijn land te doen. In het begin reageerden ze niet, maar finalement vroeg een zekere Hazebroek: 'Wil je je nog altijd voor België inzetten?' Ja dus. 'Vanavond om zes uur zal een auto je oppikken. Als ze je onderweg tegenhouden, zeg je dat je autostop deed.' Et voilà, ik was vertrokken. Vragen stelde ik niet, van die Hazebroek weet ik tot op de dag van vandaag niets. Veel uitleg werd er hoe dan ook niet gegeven, dat was te gevaarlijk. Als je niets wist, kon je niets verklappen. Want wie tegen de lamp liep, werd gemarteld en ze krijgen je dan wel zo ver dat je toch praat."

"Die auto kwam en we reden naar een groot gebouw, bovenop een berg in de buurt van Beffe, dat gebruikt werd voor vakantiekolonies. Een ideale ligging, beneden in het dal stroomde de Ourthe en achter de constructie waren dichte bossen. Er woonde alleen een koppel en wij drieën waren er zagezegd om het toeristisch seizoen voor te bereiden. 's Morgens liepen beneden twee mannen. 'Hello, how are you?', vroegen ze. Ik schrok me een ongeluk. Mein Gott, buitenlandse piloten! Voor mij was het of de hemel openging. Ik, een jongen wiens dierbaarste bezit een stuk plexiglas was, afkomstig van een neergehaald Brits vliegtuig, dat ik koesterde als een relikwie. Ik stond te trillen op mijn benen."

"Daar waren zo'n twintig piloten ondergedoken en om ze in conditie te houden lieten we ze de helling naar de Ourthe op- en aflopen - daar konden ze ook ongezien zwemmen. In hun blote, zwembroeken hadden we niet. Het meest gelachen heb ik met een

Poolse piloot. Ook al was hij poedelnaakt, hij hield altijd zijn hoedje op en in zijn mondhoek bengelde een sigaar. Die Polen, dat vond ik formidabele gasten."

Een knappe jonge vrouw

"Ik was misschien maar een kereltje van achttien, maar ik had haar op mijn tanden. Op een gegeven moment ging ik weer drie piloten halen en de anderen protesteerden. 'Jamaar, we hebben al zo weinig plaats.' Toen ben ik in een Franse colère uitgebarsten. 'Wát! Wij riskeren ons leven en jullie durven te klagen als we anderen gaan redden. Een schande!' Ik ben buitengegaan, heb de deur met een vreselijke mep toegesmeten. Ik was zo kwaad... Ik zat buiten af te koelen, toen een kolonel en een paar anderen hun excuses kwamen aanbieden."

"Wat later kwam ik terug van een missie en tot mijn verbijstering zat er een knappe jonge vrouw tussen de mannen. 'Wat doet die hier?', vroeg ik. Een smokkelaar had haar uit het dorp meegebracht om de moraal in het kamp wat op te krikken. Ik zei: 'Maar enfin, nu weten ze zeker waar we zitten!'"

Schuilplaats

"Op zeker ogenblik kwam er een Engelsman toe. Du British in volle glorie. Iedereen stond ineens strak in houding, maar ze zijn hem toch beginnen te ondervragen. 'Waar woont u? Waar hebt u uw jeugd doorgebracht? Met welk vliegtuig vloog u?' 'Een Lancaster', zei hij. Pas dan begon zijn verhaal barsten te vertonen. 'Wat zijn de gebreken van dat toestel? Welke technische problemen komen nogal eens voor?' De man viel door de mand, hij was een Duitse officier. Ik vond hem heel moedig. Je moet courageus zijn om je als spion in het hol van de leeuw te wagen. Tenslotte was hij net als ik: een man die alles voor zijn land over had. Ze hebben hem de kogel gegeven. Dat kon niet anders, de schuilplaats mocht niet ontdekt worden."

"Mijn schuilnaam tijdens de oorlog was Bob, de burgemeester van Beffe had me valse papieren gegeven. Op de identiteitskaart stond: 'Desrameaux Robert', de echte Bob zat gevangen in Duitsland. Die man heeft nooit geweten dat hij plots een naamgenoot kreeg."

"Twee maanden zaten we gerust in Beffe, tot uitgerekend het gewapend verzet de buurt onveilig maakte. Ik moet zeggen, voor die mannen had ik het niet. Ze hadden een Duitser gedood en beschouwden zichzelf als grote helden. De onnozelaars. Met veel lawaai, met toeters, bellen en wapengekletter passeerden ze vlak bij het huis waar we net drie mannen hadden verstoppt. Ik zei tegen de chef: 'Ecoute, al dat gedoe, dat valt te veel op. Ik ga er naartoe en probeer hen ervan te overtuigen ergens anders hun show te verkopen.'"

"Ik vroeg: 'Zijn jullie van het verzet?' 'Ja, zeker!' Wat discretie betreft kon dat tellen. 'Ik wil met jullie chef praten.' 'Geen probleem, kom maar mee.' Ze brachten me tot bij een gast van een jaar of dertig, die met twee grote revolvers zwaaide. Hij had zichzelf tot 'chef de groupe' bevorderd. 'Luister', zei ik, 'ik kan niet zeggen waarmee we hier bezig zijn, maar we hebben een heel belangrijke opdracht. Belangrijker dan die van jullie. Alsjeblieft, ga hier weg, want jullie trekken de aandacht van de vijand.' 'Weet je dat ik jou kan neerschieten?', pochte die zogenaamde chef. De dwaas."

"Wat ik vreesde, gebeurde. Twee dagen later vielen de Duitsers Beffe binnen. Eén verzetsman werd onmiddellijk gedood, de zoon van een hoge ambtenaar uit Luik. Een andere liep met opgeheven armen naar buiten, roepend: 'Ik ben een Spanjaard.' Hij kreeg de kogel, dat zijn de wetten van de oorlog. Het huis werd in brand gestoken en een derde man kon vluchten. Ik heb hem 's anderdaags gevonden. Zijn haar was weggebrand, maar hij had het overleefd."

"Bij de eerste schoten zijn we halsoverkop gevlucht, zonder enige voorbereiding. Er kwamen twee gidsen om onze verstekelingen naar een nieuwe schuilplaats te brengen. Waarheen wist ik niet, die vraag stelde ik niet eens. Zwijgen was goud in die tijd en die kringen. Ik ging te voet terug naar Villance, twee dagen stappen door het bos en langs kleine wegels. De hoofdweg was te gevaarlijk: daar zaten Duitsers."

"Mijn chef was blij me weer te zien. 'Dat komt goed uit, ik ben druk bezig met de installatie van een nieuw kamp in Maissin waar ik verantwoordelijk werd voor een twintigtal piloten. We woonden in de schapenstal van Le Mambourg, een groot domein met een sanatorium waar veel joodse kinderen ondergedoken leefden."

Met broek in prikkeldraad

"Vanuit de verte hoorden we al een paar dagen lang een kanon bulderen: de Amerikanen. Op 3 september werd Brussel bevrijd en reden de pantsertroepen de hoofdstad binnen langs de Tervurenlaan, toegejuicht door een uitzinnige menigte. De gelukzakken, dacht ik. En wij zitten hier nog vast."

"Twee, drie dagen later riep een piloot: 'Bob, daar zitten Duitsers!' Op de helling naar de grote villa zat een peloton op de grond, wachtend op orders. Ik ijld naar de grote villa en zag hoe een Duitse militair de deur wil openen. Nom d' une pipe, onze mannen zaten daar nog binnen! Ik moet zeggen, op zulke momenten slaag ik erin mijn koelbloedigheid te bewaren. Ik stormde naar die Duitser, en riep heel hard: 'Wie ist es? Alles gut?' Hij draaide zich om, en ondertussen waren de piloten in het huis gealarmeerd. Ze vluchtten ongezien langs de achterdeur, recht het bos in. Een van hen bleef met zijn broek en vel in een prikkeldraad hangen, toen ik achterna kwam heb ik hem eerst nog losgemaakt terwijl de kogels rond mijn oren floten. Ze noemen

dat moedig, maar dat is het niet. Het besef van verantwoordelijkheid deed me zo handelen."

"Eens in het bos, had ik nog maar zeven piloten mee, de anderen waren her en der weggevlucht. Ik ben met hen naar het dorp gegaan. Een van mijn mannen, een Nieuw-Zeelander, een geweldige parachutist en vechtersbaas, wierp zich huilend in de armen van de eerste Amerikanen die we tegenkwamen. Ik meldde me bij een Amerikaanse officier en kreeg meteen een jeep, een mitrailleur en een van zijn soldaten ter beschikking, want het bos zat nog vol Duitsers. Ik zei: 'Ik heb mijn piloten naar jullie gebracht, ik vraag nu een tegenprestatie. Ik wil samen met jullie mijn land bevrijden.' Yes! Een uurtje later was ik van kop tot teen uitgedost als een Amerikaanse soldaat. Twee munitiebanden met daaraan een bengelende granaat. Een geweer, bajonet, helm. Ik heb trouwens nooit zulke goeie schoenen gehad als toen. Ik mocht mee met een kleine groep, geleid door luitenant Hustet. Aan de plaatselijke verzetsstrijders hadden ze gevraagd de bossen uit te kammen en we kwamen ze onderweg tegen. Een Belgische auto met mitrailleurs op het dak en op de vleugels, en met veel lawaai en strijdgewoel reden ze richting vijand. Tien minuten later kwamen ze terug en reden in tegengestelde richting. De Amerikanen moesten er mee lachen. Die mannen paradeerden blijkbaar liever dan op Duitsers te jagen."

Vernederd

"Ik ben die mannen van het verzet later nog eens tegen het lijf gelopen. Die gasten bedreigden de boeren. 'Geef ons vijftig kilo vlees, anders klagen we je aan als collaborateur.' Dat degouteert me verschrikkelijk. Die sukkelaars moesten zich laten vernederen door jonge ventjes vol branie, die hun moment de gloire beleefden. Eén van hen heeft toch de moed gehad om klacht in te dienen. Ze hebben die 'verzetsheld'

opgesloten, en dat deed me ergens deugd."

"We trokken te voet naar Villance, waar ik mijn vroegere chef opzocht. Pas toen hoorde ik voor welke organisatie ik werkte: voor de Britse Intelligence Service, voor MI9IS9. We hebben met de Vierde Infanteriedivisie een van de grote dorpen bevrijd. Magnifiek. Alle inwoners applaudisseerden, lachten, jubelden. Mijn luitenant wou een omelet als ontbijt en ik riep: 'Waar kunnen we eieren vinden?' Je had dat moeten zien: een zwerm jonge meisjes fladderde weg en kwam uit alle richtingen met eieren aandraven. Zoveel, dat we al onze helmen ermee vulden. De dagen dat ik met die Amerikanen optrok, waren ongetwijfeld de mooiste van mijn leven."

"We marcheerden richting Bastogne en op een paar kilometer van de stad werden we betrokken in vuurgevechten. Ik ben met hen meegegaan tot Saint-Vith, verder mocht ik als oorlogsvrijwilliger niet komen. Ik besloot weer naar Brussel te gaan en met auto's, vrachtwagens en vooral te voet sukkelde ik naar Rochefort, waar een station was. Ik presenteerde me aan de man die er de wacht optrok, en eens binnen, kreeg ik een geweer in de rug geduwd. Ik stond er tussen argwanende mannen met opgerolde mouwen: Russen. Die communisten begonnen me te ondervragen en ik kon hen er toch met enige moeite van overtuigen dat ik inderdaad met het Amerikaanse leger had opgetrokken. Finalement mocht ik vertrekken en ze toonden me hun wapenreserve. Ongelooflijk, allemaal zware Duitse wapens."

Defilé voor stervend kind

"De trein bracht me op 6 oktober naar Brussel en 's anderdaags schreef ik me in als oorlogsvrijwilliger in het 'Maison du Roi' op de Grote Markt. Drie dagen later was het hele bataljon, achthonderd man, geformeerd in de kazerne van Tervuren. Nooit heb ik geweten dat de Belgische

administratie zo snel kon werken. Allez, en avant!"

"In augustus '45 waren we op vijftien kilometer van Namen, waar we gedemobiliseerd zouden worden. Mooi weer, warm en we hielden halt om een sigaret op te steken. Voor het huis stond een jonge vrouw met een aandoenlijk peutertje op haar arm, dat applaudisseerde. 'Hij is toch zo blij om Belgische soldaten te zien', zei ze. 'Weet je, mijn zoontje is stervende. Hij heeft nog drie maanden te leven.' Speciaal voor dat kereltje hebben we toen een hele show opgevoerd. In de hitte, onder een loden zon ging het peloton in rang staan, we defileerden twintig minuten. Rechts, links, omdraaien, hop. Dat kindje was toch zo gelukkig. Voor ons voelde dat aan als een andere manier om het land te dienen. In de gedaante van een doodziek peutertje."

Na de oorlog ging François naar de school voor officieren en maakte carrière bij het leger. Hij woont met zijn echtgenote in Woluwe.